

СССР ҶУМҲУРИЯТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 235 (20. 802)

1990 йил 14 октябрь, якшанба

Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1990 йил 9 октябрь қарори

МАМЛАКАТДАГИ АҲВОЛ ВА ИҚТИСОДИЁТНИ БОЗОР МУНОСАБАТЛАРИГА ЎТКАЗИШ БОРАСИДА КПССнинг ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми мамлакатдаги аҳволни ва иқтисодий бозор муносабатларига ўтказиш борасида партиянинг вазифаларини кўриб чиқиш, мана шу ҳаётий муҳим масала юзасидан ўз фикрларини партия комитетларига, партия ташкилотларига, мамлакатнинг барча коммуналарида маълум қилиш зарур, деб ҳисоблайди.

1. Жамиятда чуқур сиёсий ва иқтисодий-иқтисодий ислохотлар авж олиб кетди. Кенг демократия жараёни давом этмоқда.

Бироқ янги, илғор усуллари қарор топшириш сиёсий ва иқтисодий инқироз чуқурлашиб бораётган мураккаб шароитда амалга оширилмоқда. Хўжалик алоқалари барбод бўлишининг заҳирасини жараёни давом этмоқда, ишлаб чиқариш, миллий даромад ҳамин камаймоқда. Мамлакатда тақчиллик ҳукм сурмоқда, қайғовчилик кучаймоқда, нарх-наво кўтарилиб бормоқда. Миллатлар аро низолар ва моқароларнинг ўқоқлари ўчмайпти, жиноятчилик кўпайди. Ваҳшийлик ҳаракатлари кўпайиб бормоқда. Советларга қарши ва миллатчилик маънасидаги тўқнашқини Лениннинг ҳайкаллари ағдариб ташланмоқда, совет жағчиларининг қабрлари оёқ ости қилинмоқда. Коммунистларни бадном ва қўғвин қилиш кучаймоқда. Пленум бундай ҳатти-ҳаракатларнинг кескин пайини қирқилиши ва давлатнинг тегишли ҳужжатлари қабул қилинишини қатъий талаб қилади.

Пленум қатъий қарор қилиб коммуналари қарши, миллатчи, тармақ кучларнинг КПССни сиёсий турмушдан қисиб чиқариш, уни қонундан ташқари қилиб қўйиш йўлидаги уринишларга қарши қатъий қарор қабул қилди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси, Котибияти, партия комитетлари давлатни ва жамиятни инсонпарварлаштириш ва демократиялаш мақсадларига эътибор беришлари, коммуналари қарши қайғовчилик билан, ҳақидан ошган кучларнинг бузғунчилик ҳатти-ҳаракатлари билан курашиш кучайтиришлари лозим.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми сиёсий партиялар ҳақида Литвада қабул этилган Қонунини СССРнинг қонунарига ва инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро ҳужжатларга эътибор бериш қарорларини қабул қилди.

2. Сиёсий ва иқтисодий-иқтисодий вазиятни нормаллаштириш, КПСС XXVIII съездининг сиёсий йўлини ўтказишда қўллаб-қувватлаш ва иқтисодий-иқтисодий бозор муносабатларига ўтказишда партиянинг вазифаларини кўриб чиқиш — ўттиш даврида партиянинг, ҳар бир бошланғич ташкилотнинг биринчи галдаги вазифасидир.

Ҳар бир коммуналари партия қўлағини, Октябр қўлағини дадил ва принципаал ҳимоя қилиши, социалистик олий мақсадларни, умумбашари қадриятларни қатъий тилиш қўриқлаши керак.

Мамлакатнинг барча чинакам демократик кучлари ҳамкорлиги ва ўзаро баҳамжihatлиги асосидаги аҳволни яхшилаш сари ўзгартириш мумкинлигини Пленум алоҳида таъкидлайди. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми барча иқтисодий ҳаракатларга, Ватанимизнинг ҳозирги ҳимоя ва келажакни азиз билувчи барча кишиларга муҳаббат этиб, инсоний ва миллий тотувлик йўлида ўз куч-ғайратларини жипслаштиришга қарайди.

3. КПСС Марказий Комитети социалистик йўл доирасида, аввало одамларнинг турмушини яхшилаш, уларнинг ташаббуси ва амалий фаолиятига тўла эътибор берилишини таъминлаш, юксак самарали меҳнат қилишга қизиқтирадиган пухта ва равшан омиллар ҳамда далил-исботларни яратиш бозор иқтисодиётига ўтишни асосий моҳияти деб билиди.

Марказий Комитет Пленуми СССР Олий Кенгашининг мамлакат иқтисодий ва иқтисодий-иқтисодий турмушини барқарорлаштириш тадбирлари, Президентга қўйиш ва қарорлар бериш тўғрисидаги қарорларини қўллаб-қувватлайди.

Яқин вақт ичида истеъмол бозоридида аҳволни ўзгартириш, энг зарур моллар тақчиллигини бартараф қилиш — энг муҳим вазифасидир. Халқ депутатлари Советларида, иқтисодий ҳокимияти идораларида ишлаб турган коммуналари аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилаш, еттиштирилган ҳосилни тўла-тўқис йиғиштириб олишда амалий ёрдам бериш, транспортда, савдода тартиб ўрнатиш соҳасида зудлик билан чора-тадбирлар қўриқилишини жадаллаштиришлари керак. КПСС Марказий Комитети ҳўжасизлик ва суниёт-моҳият учун барча лавозимдаги раҳбарларга нисбатан талабчанлигини кучайтириш тарафдоридир. Пленум депутат коммуналари

халқ депутатлари Советларида КПССнинг сиёсий йўлини фаол ўтказишга, шу мақсадда партиянинг қонун қабул этиш ташаббуси билан чиқиш ҳуқуқидан самаралироқ фойдаланишга қарайди.

КПСС Марказий Комитетининг Котибиятига КПСС Марказий Комитетининг доимий комиссиялари билан бирга мамлакатдаги ишларнинг аҳволини тезроқ барқарорлаштириш мақсадида коммуналари, партия ташкилотларининг ташкилотчилик ҳамда тарғиботчилик иши учун тавсиялар ишлаб чиқадиган ишчи гуруҳлар тузиш топширилсин.

КПСС Марказий Комитети ҳўжалик алоқаларини давом эттириш, шартномавий иқтисодга риоя этиш, бюджетнинг тақчиллигини бартараф этиш, пул муомаласини мустаҳкамлаш юзасидан ҳўкумат идораларининг самарали ишлашларини талаб қилади. 1991 йилги режа ва бюджет энг ўткир иқтисодий ва иқтисодий муаммоларни ҳал этишга бўйсундирилиши керак.

КПСС Марказий Комитетининг Иқтисодий-иқтисодий сиёсат доимий комиссиясига СССР Олий Кенгашига белгиланган тартибда тақлифлар киритиш учун мамлакатнинг 1991 йилги режаси ва бюджетни лойиҳаларини ўрганиб чиқиш топширилсин.

КПСС Марказий Комитети ҳўкуматни қайғовчиликка, ошиб бораётган жиноятчиликка, ҳақидан ошганларнинг ҳатти-ҳаракатларига қарши курашиш юзасидан кескин чоралар қўришга қарайди.

4. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми мулкчилик шаклларидаги хилма-хиллик, кўп укладли иқтисодиёт, бозорга қўмаклашувчи соҳаларни шакллантириш тарафдоридир.

КПСС Марказий Комитети корхоналарни давлат ихтиёридан чиқаришнинг хилма-хил шаклларида қўллаб-қувватлаш билан бирга мулкчиликнинг жамоа шакллари устуңлигини тарафдоридир.

Қолхўзалари, совхозларни, деҳқон ва шахсий ҳўжаликларни, кооперативлар ва уюшмаларни ривожлантириш учун тенг иқтисодий шароит яратиш қўйилиши лозим. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ерни хусусий мулк қилиб бериш ёки сотиш ҳўйсини қўллаб-қувватлайди.

5. Бозор муносабатларига ўтишни иқтисодий қиммати — принципаал масалалар. Пленум бозорга ўтишни бозор ҳўжалик иқтисодий, иқтисодий ва сиёсий оқибатларини ҳар томонлама салмоқлаб ва қамаллаб қўришни, мана шу бурлиш даври учун муқарар бўлган қийинчиликларни имкони борида қамайитириш бениҳоя муҳим вазифа деб ҳисоблайди.

КПСС Марказий Комитети халқ депутатлари Советларининг ҳўкумат ва жойлардаги иқтисодий идораларининг ақолини иш билан тўла-тўқис таъминлашга, ишсизлигини олдини олишнинг, ҳодимларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва ишга жойлаштиришнинг ягона давлат системасини барпо этишга қаратилган энг зарур чора-тадбирларни қўришлари талаб қилади. Жамият турмушида аёлларнинг аҳамиятини эътиборга олиб, уларни иқтисодий ҳимоялашнинг аниқ ва тушунарли қарорларни яратиш қўйилиши керак. Аҳолининг кам даромадли табақаларини, айниқса пенсионерлар, ногиронлар, ёшлар, кўп болали оилаларни қўллаб-қувватлаш зарур. Айниқса энг зарур молларнинг нархларини давлат йўли билан тартибга солиш чоралари, пулнинг қадрсизланишидан ҳимоя қиладиган тадбирлар зарур. Бу соҳада партия ташкилотлари ўз куч-ғайратларини қасбоба уюшмалари билан, бошқа жамоат тузилмалари билан бирлаштиришлари лозим.

Пленум КПСС Марказий Комитетининг Иқтисодий-иқтисодий сиёсат, Хотин-қизлар ва оила масалалари, Ёшлар сиёсати комиссияларига тегишли қонун чиқариш ташаббуслари хўсусидаги тақлифларни ишлаб чиқишни топширади.

Партия маданиятини, маънавий турмуш бошқа соҳаларининг тикрорлашувига, илм-фан, таълим, маданият учун ажратиладиган маблағларнинг қисқартирилишига қарши чиқади.

6. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми мамлакат халқларининг мустақиллиги ва ўз тақдирини ўзи белгилашга бўлган иштилоини қўллаб-қувватлаш билан бирга мустақил давлатларнинг ягона иттифоқининг қатъий тарафдоридир, миллий-шовинистик ва айирмачилик ҳаракатларини мутлақо қоралайди, бу ҳаракатлар миллиятлар аро моқароларни кучайтиради ва иқтисодиётдаги оғир аҳволни ёмонлаштиради, давлатимизни барбод қилади.

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Раёсатида

● 13 октябрь куні Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Раёсатининг мажлиси бўлди.

Ўзбекистон халқ ҳўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтиш қондаларининг жўмҳурият Вазирлар Кенгаши тайёрлаган лойиҳаси муҳокама қилинди. Ушбу ҳўжжати Раёсатга Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгашининг Раиси Ш. Р. Мирсайдов тақдим этди.

Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгаши Раисининг ўринбосари, Давлат план комитетининг раиси Б. С. Хамидов ва молия вазири И. И.

Маматисаев Ўзбекистон ССЖни иқтисодий-иқтисодий ривожлантиришнинг 1991 йилга мўлжалланган асосий йўналишларини ишлаб чиқиш ва жўмҳуриятнинг шу даврга мўлжалланган бюджетини тузиш тўғрисида ахборот берди.

Муҳокамада Олий Кенгаш комитетларининг раислари, халқ депутатлари иштирок этдилар.

Раёсат Ўзбекистон халқ ҳўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналиш-

лари ва бозор иқтисодиётига ўтиш қондалари лойиҳасини маъқуллади. Мазкур ҳўжжати халқ муҳокама этиши учун эълон қилишга ва сўнг-ра уни Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг ўчинчи сессияси кўриб чиқиши учун тақдим этишга қарор қилинди.

Бўлажак сессия кун тартибининг бошқа масалалари ҳам муҳокама қилинди.

Мажлисни Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Раиси М. И. Иброҳимов бошқарди.

(ЎзТАГ).

4.500.000

ТОННАДАН ОШДИ

ЯНА БИР ҒАМХЎРЛИК

● Жўмҳуриятимиз раҳбарияти пахтакорларга яна бир ғамхўрлик кўрсатди: йиғим-теримнинг ҳал қилувчи ҳозирги палласида ҳар килограмм қўлда терилган пахта учун 30-35 тийиндан, механик-ҳайдовчиға терган ҳар тонна пахтаси учун 25-30 сўмдан ҳақ тўланадиган бўлди.

НАРХ НАВГА БОҒЛИК

● «Оқ олтин»нинг оқори навларини сақлаб қолиш учун терим суръатини сусайтирмайлик! Бундай нав пахтасини ёғин-сочинли кунларга қолдирмай, йиғиштириб олиш чораларини қўрайлик!

БУГУНГИ ИШНИ

ЭРТАГА ҚЎЙМАНГИ

● Пешона тери, қалб қўри билан етиштирилган саҳий диёримизнинг ноз-неъматлари — сабзавот, мева ҳамда полз маҳсулотларининг анча қисми ҳали далада. Уларни имкони борича зудлик билан йиғиштириб олиш, қайта ишлаш, сақлаш ва истеъмолчиларга етказиб бериш — шу куннинг долзарб вазифасидир.

ҲОСИЛ ТАҚДИРИ—ЎЗ ҚЎЛИМИЗДА!

— Агар сен ёнамсанг, мен ёнамсам, ҳосил тақдирини ким қайтарурди? — Бу сўзлар бободеҳқоннинг бугунги нидоси. Бутун бойлигимиз ҳали далада. Фикру эйримиз уни ёғин-сочинли кунларга қолдирмай, тезроқ йиғиштириб олишга қаратилган. Фақат пахтаимизгина эмас, сабзавот, мева ва полз маҳсулотлари тақдирини ҳам мана шу ғанимат кунлар ҳал қилади. Ҳўш, уни қўли-ёғирли кунларга қолдирмай қандай қилиб тезроқ йиғиштириб олиш мумкин?

Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. ЖўРАБЕКОВ билан сўхбатимиз ана шундан бошланди.

— Исмоил Ҳакимович, жўмҳуриятимиз пахтакорларининг шаштин ҳеч қандай табиат инжиқликлари қайтара олмаган. Яна осмонда бутуллар ўрмалашиб қолди. Демак, ҳосилни лложи борича тезроқ йиғиштириб олишга ундаётми. Шу муносабат билан пахтакорларга тўланадиган ҳақда ўзгариш бўлди.

— Бугун куч-қуввати бор ҳар бир киши далада. Пахтакорларимизнинг меҳнатини рағбатлантириш учун кўп ишлар қилинди.

● Долзарб мавзуда суҳбат

— Ёмғир ёққунча қабул пунктларига топширилган пахта фақат оқори навларга, ёмғирдан кейингиларга эа ундан пастроқ навларга ўтади. Бу кишини иккидй ўйга соймай лложи йўқ. Ёмғир негидан эса қор қилчиди кўтариб турибди. Ҳаммаимизни пахтанинг оқори навларини сақлаб қолиш ташвиши ўйлантирмоқда. Бу борада жўмҳуриятимизда аҳвол қандай?

— Ҳозир пахтанинг фақат биринчи ва иккинчи навлари қабул пунктларига топширилётгани бизни мамнун этипти. Сиз айтганингиздек, пастроқ навлар, анжирғор, учинчи нав хом ашё микдори жуда кам. Жўмҳуриятимиз бўйича у 2,5—3 фоизини ташкил этади.

Утган йилининг шу даврига бир таққослаб қўрайлик-а, 12—13 фоизи учинчи навга топширилган эди. Ҳатто тўртинчи навга топширилган хом ашё ҳам бор эди. Аммо бу йил ҳозирча қабул пунктларига тўртинчи нав пахта келтирилганича йўқ. Аммо акни кунларда ҳавонинг айниши кутилган экан, пахтакорларимиз терим суръатига суръат қўйсалар, айни мuddо бўларди. Ҳозир бутун эътибор уни жадаллик билан йиғиштириб олишга қаратилмоғи керак.

Бўғина эмас, тилими тилини ёрдагидан қозун-тарвузларимиз, мазаси оғзимизда қолдиган меваларимиз, сарҳил сабзавот маҳсулотларимиз даладада мунтазир бўлиб турибди. Айни кунларда уларни

саранжомлаб олиш қандай берилади? — Ҳозир жўмҳуриятимиз далаларида ҳисоб-китобларга қараганда 700—750 минг тонна сабзавот, полз маҳсулотлари ва мева бор. Шу чоқда, бу борадаги режаларимиз 80 фоизга бажардик. Айниқса, бу йил узум жуда яхши бўлди. Шу кунга қадар 82 фоиз микдорда узум узиб, топширилди. Бирок бу билан сира хотир-жамликча тушмаслигимиз лозим. Қарам, себзи, маълумки, совуққа чидайди, аммо узум чидamayди. Демак, соҳибкорларимиз бутун эътиборларини етиштирилган ҳосилни лложи борича совуқ тушишга қолдирмай, ғамлаб олишларини истардик.

— Мева-сабзавот маҳсулотларини қишга ғамлашга қандай эътибор берилади? — Узумдан қўғина кишимиз, шербатлар қилинипти. Майизлар тайёрланяпти. Мева ва сабзавотларни сақлаш омборлари таямirlаниб қўйилди. Ҳаммаи вилоятларда узум, мева ва сабзавот маҳсулотларини ғамлаш ҳозирча чакки эмас.

— Исмоил Ҳакимович, жўмҳуриятимизда бу йил далада ҳашарчи жалб этмаслик ҳақидаги ваъдаларга қандай риоя қилинди? Лағимизнинг устидан чиқдикми?

— Мақтаб ўқувчилари у ёқда турсин, бирон нафەر ҳам талаба йиғим-терим ишларига жалб қилинмади. Меҳаник-ҳайдовчилар ва чевар теримчиларнинг саяёни ҳаракатлари муттасил рағбатлантирилиб бормоқда. Улар ҳам шунга яраша иш қилишяпти: агар машинада илгари 80—90 тоннадан оқ олтин теришни мўлжаллаган бўлсалар, кўплари 130—150 тоннадан оширишди. Ҳар кун 80 сўмдан 110 сўмгача ҳақ олишяпти. Шундай бир кезде ҳашарчиға ҳоҳат борми! Фақат узум, қарам, себзи ва мева-ларни зудлик билан йиғиштириб олиш зарурлигини ҳис этган корхона ва ташкилотларнинг жамоалари ўзлари ташаббус қўрибди, дала-ларга олтишди. Биз уларнинг бу ҳимматларини эътиборга оладик, йиққан ҳосилларининг бир қисмини, тўғрироғи, шартнома бўйича 20—30 фоизини ўзлари олишяпти. Суҳбатдош Ҳ. ИКРОМОВ.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг Фармони СССРда мулкчилик ҳуқуқининг дахлсизлигини муҳофаза қилиш тадбирлари тўғрисида

Мамлакатнинг бир қатор минтақаларида давлат ва жамоат корхоналари, муассасалари, ташкилотлари қарашли мол-мулкни гайриқонуний равишда олиб қўйиш ҳоллари тез-тез учраб турибди. Фуқароларнинг мулкига тановуз қилиш кенг тарқалган.

Мулкнинг муносабатларини барқарорлаш ва мулкчилик ҳуқуқининг дахлсизлиги — Ҳозирги иқтисодий сиёсатнинг муқарар шартидир. Улар кордонлик фаолиятини ривожлантиришга қўмаклашадиган, мол-мулк ва инвестицияларнинг, жумладан хорижий шерикларнинг мол-мулк ва инвестицияларнинг сақланишини таъминлайди, мамлакат тараққиётининг қийин даврида иқтисодий ва иқтисодий-иқтисодий сиёсий вазият барқарорлигини сақлаб туради.

Барча мулк эгаларининг мулкни ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилиш мақсадида СССР Конституциясининг 10-моддасига ва 127-моддасининг 1-ва 4-бандларига, СССРда мулкчилик тўғрисидаги СССР Қонунининг 1-31-34-моддаларига асосланиб, қарор қиламан:

1. Давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг фуқароларга, меҳнат жамоа-

ларига, жамоа ташкилотларига ва бошқа мулк эгаларига қарашли мол-мулк ва пул бойликларини бошқа мулкларини гайриқонуний равишда олиб қўйиш билан боғлиқ ҳаракатлари СССР Конституциясига эътибор бериш сифатида иқтисодий-иқтисодий сиёсатини кўриб чиқишга қарайди.

Мансабдор шахслар ёки фуқароларнинг мулк эгаларининг мулкларини амалда олиб қўйиш мақсадидаги ва унинг ўзига тегишли мол-мулкка эгаллик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасаруф этиш ҳуқуқларини чеклашга қаратилган, суд, давлат ҳакамлигин ёки бош ваколатли давлат идорасининг қарорига асосланмаган ҳатти-ҳаракатлари гайриқонуний ҳаракатлар ва у қонунда қўзда тутилган жавобгарликка сабаб бўлади.

2. СССР Вазирлар Кенгаши СССР Конституциясининг 131-моддасига биноан мулкни ҳуқуқларга қафолати кучайтиришга ва турли мулк эгаларига қарашли мол-мулк сақланишини таъминлашга оид тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш. Ушбу топшириқ ижроси тўғрисида 1991 йилнинг 1 январидан маълум қилинсин.

3. ССР Иттифоқи Прокуратурасига, СССР Ички

ишлар вазирлигига ва СССР Давлат ҳакамлиги ваколатлари асосида фуқаролар, меҳнат жамоалари, давлат ва жамоат корхоналари, муассасалар ва ташкилотларнинг мулкни ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, уларнинг мол-мулкни гайриқонуний равишда олиб қўйишнинг қатъиян пайин қирқилиш, мол-мулкни дарҳол унинг қонуний эгаларига қайтариш, ҳокимият суниёт-моҳияти қилинишига ва ўзбошимчалikka йўл қўйган мансабдор шахслар ва фуқароларни жиноий, маълумрий ва мулкий жавобгарликка тортиш тақлиф этилсин.

СССР Ички ишлар вазирлигига зарур бўлиб қолганда давлат ва жамоа мулкни гайриқонуний равишда тортиб олиш хавфи тутилган тақдирда уларнинг объектларини муҳофазага олиш топширилсин.

4. Ушбу Фармон эълон қилинган пайтдан бошлаб кучга киритилсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти

М. ГОРБАЧЕВ.
Москва, Кремль
1990 йил 12 октябрь.

● Эркатоилар даврасида чақчақлашиб ўтирган отахон Хусанбой Абдураҳмонов. Перу бадавлат оила бошчилигини Янгйқўрғон районидида Карл Маркс номида жамоа ҳўжалигида ҳамма танийди. Чорак асрдан кў-

роқ вақт бригада бошлиғи бўлиб ишлади.

Пенсияга чиққач, қўл қовштириб ўтирмади. Адир ерлардан бир гектарини ўз тасаруфига олди. Токзор яратиш иқинини дилига тугди. Яқин ияят унга ҳа-

миша йўлдош. Отахоннинг боғини кўриб, кўнглингиз яйрайди. Режалари ҳам оиди. Эл дастурхонига 15 тонна сара узум топшириш ниятдади.

Т. ҲАЙРОҚУЛОВ олган сурат.

ПАХТАНОМА

ДАҲЗАЛАР ҒАНИМАТ, ҲОСИЛ ЗАРУРАТ!

● Хоразмлик пахтакорлар жумҳуриятимизда биринчи бўлиб Ғалаба рапортига имзо чекдилар. Қабул пунктларига 320 минг тоннадан зиёд «оқ олтин» топширишди.

● Улар режага қўшимча яна 40 минг тонна пахта тайёрлашни ўз олдларига мақсад қилиб қўйдилар.

● Хоразмлик азамат пахтакорлардан ўрнатқилин!

МАЪЛУМКИ, шимолий минтақада жойлашган воҳамиз иқлими инжиқ. Орол бўйида ва унинг атрофида бўлаётган салбий ўзгаришлар одамлар соғлиғига ҳам, табиатга ҳам жуда катта зарар етказяпти. Ерларимизни шўр босган. Амударё суви заҳарли дориларга тўйинган. Табиийки, шундай оғир шароитда деҳқончилик қилишнинг, бунинг устига пахтадан юқори ҳосил етиштиришнинг ўзи бўлмайди. Вилоятимиз деҳқонлари қандай қилиб ахши ҳосил етиштиришди ва уни қисқа фурсат ичида териб олишга эришди? Ютуқларнинг сирини, омилларини ҳақиқатдан билиш керакми?

Биринчидан, деҳқонларимиз ўз касб маҳоратларини зарғарлардай эгаллаб олишганида, уни матонатли меҳнатларига уйғунлаштириб рўйбга чиқаришга таянганда. Бир мисол. Ҳазораси ноҳиясидаги Карл Маркс номида жамоа хўжалигида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Матқуб Матқубов бригадани етакчилик қилди. 75 ёшга кирган Матқубов ака ер илмини пухта эгаллаган, «қон томири» қандай уришини қалби билан туяйдиган деҳқонлардан. Ерларнинг ҳолатини яхшилашга, алмашлаб экишга катта эътибор берилади. Шу сабабли режалар ошириб бажарилади. Даромад ҳам шунга яраша.

Пудратнинг афзалликлари кўп. Деҳқонни ҳисоб-китоб ва тежамкорлик билан иш юритишга ўргатапти. Улар экинчасига ишлаган пайтда қанча маблағ, харажат кетиши билан қарийб қизиқишмасди. Ҳозир унинг даромади ана шу жиҳатлар билан чамбарчас боғлиқ. Шунинг учун пахтакорлар ҳосилни тез ва арзон териб олишга интилишади. Бунда машиналар маддкор бўляпти.

Бу йўналишда Янгйбозор ноҳияси миришкорларнинг амалга ошираётган ишлари, эришаётган муваффақиятлари ибратга молик. Ноҳияда машинада пахта териб режаси ошириб бажарилди.

МУВАФФАҚИЯТНИНГ муҳим омиллари хусусида фикр юритар эканмиз, агросаноат комплексининг барча тармоқларида ташкилий-партиявий, оммавий-сиёсий ишлар аниқ режа, кишиларнинг кундалик меҳнати ва дам олишлари билан боғлиқ ҳолда ташкил этилганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз. Бу борада бошланғич партия ташкилотлари катта иш олиб боришди. Улар кишилар қалбига йўл топишга, руҳини кўтаришга интилишди, қувончларига шерик бўлишди. Яна бир қувончли томони

МЕХАНИЗАТОРЛАРГА МУКОФОТ

● Оқолтин районидаги Абдали номида совхоз деҳқонлари режадаги 4 минг 500 тонна ўрнига 5 минг 500 тонна пахта етиштиришга ҳаракат қилишяпти. Ҳозир хўжалик далаларида 38 та терим машинаси ишлаб турибди. Кунига 6—7 фойздан хом ашё топширилмоқда. Маҳмуджон Жалилов бошлиқ бригада айниқса намуна бўлмоқда.

СУРАТДА: илгор механизаторлардан Нормирза Жўраев, Маҳмуд Жалилов, Расул Қорабев ва касба уюшмаси раиси Ғафур Жўраев.

А. Тўраев олган сурат.

ДЕҲҚОН ЭРКИ—МЕҲНАТ КЎРКИ

Вилоятимизда шундай фидойи кишилар кўп. Уларнинг заминга меҳр-муҳаббати, касбига садоқати, маҳорати тўғрисида Хоразмнинг «оқ олтин» тоғлари қад ростлади. Айниқса, бу йил жумҳуриятда биринчи бўлиб маррага етган Гурлан райони пахтакорларининг шикоятини ва жасорати ҳаммани қўйиб қолдириди. Улар айни кунларда ҳам теримни бўшаптиришмаяпти. Зиммаларига олган беш минг тонналик қўшимча мажбуриятни ҳам удалаб, ялпи хирмонни 35 минг тоннага етказишмоқчи. Шовот, Урганч, Янгйбозор, Хонқа, Янгйариқ ноҳияларининг заршунослари ҳам муносиб ҳисса қўшдилар.

Иккинчидан, виллоятимизда деҳқонларнинг мустақил, пировард натижани кўзлаб ишлашлари учун шарт-шароит мавжуд. Ҳозир хўжаликларнинг аксарияти оилавий, коллектив пудрат ёки ижара усулига ўтиб ишлашяпти. Турган гапки, бу иш усуллари ерга ҳақиқий соҳиблигини, мустақиллигини таъминлади, маъмурий-буйруқбозликдан ҳоли қилди. Натижада уларда ташаббускорлик, омишкорлик бўлқилари очилди, бу уларга қанот бахш этди. Бу борада Ҳазораси ноҳиясидаги Фрунзе номида жамоа хўжалигидан Зеваржон Раззоқова, Гурлан ноҳиясидаги Киров номида жамоа хўжалигидан Хадича Қурёзова, Хонқа ноҳиясидаги «Победа» жамоа хўжалигидан Хадича Нурбоева, Янгйариқ ноҳиясидаги «1 Май» жамоа хўжалигидан Назира Қурбонова сингари юзлаб пудратчилар бошқаларга ибрат бўлишди. Улар шу кунгача қабул пунктларига 30—35 тоннадан қимматли хом ашё етказиб беришди.

ОИЛАВИЙ ПУДРАТ МЕВАЛАРИ

Ҳар кун идорадаги ишимни ҳисобчилар келтирган маълумотларни ўқишдан бошлайман. Оилавий пудратчилар Сўнажон Бекжонов, Қаландар Латиповлар гектар бошига 50 центнердан Ойшажон Бобожонова, Ҳумогул Ҳуманиёзова, Шарифа Воисова — 45—47 центнердан...

Кўнгилни қувончга тўлдирувчи рақамлар. Ҳаммаси ҳақиқий меҳнат меваси, пешона тери эвазига етиштирилган ҳаққоний тонналар...

Йил ахши келди. Тўлиқ пудрат усулида ишлаётган хўжалигимиз аъзолари далада мўл ҳосил етиштиришди. Йиллик режа 25 иш кунини бажарилди. Гектар бошига 30,8 центнердан ҳосил олинди. 2900 тонна юқори навли хом ашё топширилди. Айни кезгача эса хирмон 3100 тоннага етди.

Олинаётган даромад чакан эмас. Пахтанинг ўзидан 3,5 миллион сўмга яқин даромад қилдик. Бу ўтган йилга қараганда 600 минг сўм кўп. Пахта топшириш давом этаётганлигини ҳисобга олсак, бу рақам янада кўтарилиши ўз-ўзидан маънавий.

Пахтакорларимиз даладаги ҳосилни сўнгги мисолларга қараганда кўпайтириб олиш учун ғайрат билан меҳнат қилишяпти. Ниятимиз — ҳосилдорликни 38 центнерга етказиш.

А. ОЛЛОБЕРГАНОВ, Янгйариқ районидаги Аваз Утар номида жамоа хўжалиги раиси.

● Шовот райони пахтакорлари Хоразм виллоятда биринчилар қатори йиллик режани бажаришган эди. Жумҳурият хирмонига 37 минг тонналик ҳисса қўшилди. Бу режадан 1,5 минг тонна зиёдир. Райондаги Киров номида колхоз деҳқонлари

эса пайдан ташқари 340 тонна хом ашё топширишди. Суратда: хўжаликнинг илгор оилавий пудратчиларидан Тозагул Қурбонова ва унинг турмуш ўртоғи Хайитбой Қаримов. Қ. ОТАЕВ олган сурат (ЎЗАТ).

МУВАФФАҚИЯТ ТАЯНЧИ

Оилавий пудратчи Уллубий Искандарова ҳикоя қилди:

— Ён икки фарзанднинг онасиман. Болаларимнинг катталари уйли-жойли бўлиб кетишган. Ҳозир кенжалари мактабда ўқишмоқда. Шундай катта оилани тебратишнинг ўзи бўлмайди. Шу боис хўжалигимиздан олти гектар майдонни пудратга олдим.

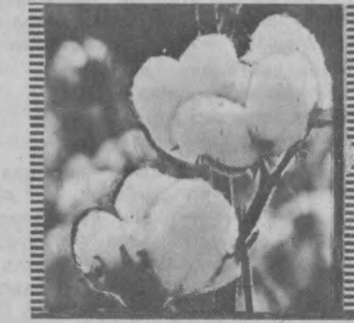
Бу йил эрта кўклардан астойдил меҳнат қилдик. Ёз бўлиб гузаларни меҳр билан парваришладик. Натижа эса

ёмон бўлмади. Ҳар гектар майдондан олган ҳосилимиз 32 центнерни ташкил этди. Умуман, хўжалигимизда пахтачиллик майдонлари оилага бўлиб берилган. Натижада бизнинг Урганч районидagi Карл Маркс номида жамоа хўжалигининг йиллик режани ошириб бажариш 1100 гектар майдондан 2700 тоннадан зиёд хом ашё топширилди. Шуниси қувончлики, ҳосилнинг 80 фойзидан юқори навларга қабул қилинди. Демак, хўжалигимиз, пировардда оиламизнинг даромади ёмон бўлмайди.

● Жумҳуриятимиз маррага етишига саноқли кунлар қолди. Ғалаба онларини яқинлаштириш сиз, пахтакорларнинг ғайратингизга боғлиқ.

● Далада меҳнат қилаётганларга чинакам ғамхўрлик кўрсатайлик.

● Дала шийпонларини деҳқонларнинг ҳақиқий дам олиш масканига айлантириш, уларга ўз вақтида иссиқ овқат тайёрлаб бериш, маданий-مائий хизматини яхшилаш хўжалик раҳбарларининг мутасил эътиборида бўлсин.

● Шу сонга хушхабарлар ●

Бугунгача жумҳуриятимиз пахтакорлари уйғи хирмон 4 миллион 500 минг тонна бўлди. Кўпгина районлардан таҳририятимизга режа бажарилгани ҳақида ғалаба рапортлари келмоқда. Мана, улардан айримлари.

эгалланди. Бу ютуққа «Ленин йўли», «Тараққиёт», «Андижон» давлат хўжаликлари катта ҳисса қўшишди. Жами ҳосилнинг 90 фойзидан

● Инак пахта:

АХДГА ВАФО

● Кунини кеча Сурхондарё виллоятдан хушхабар келди. Виллоят пахтакорлари давлат қабул пунктларига 250 минг тоннадан зиёд ингичка толали пахта топшириб, йиллик планни адо этишди. Хосилнинг асосий қисmini «ангор» кема»лар бункеридан тўқилди. Шуниси қувончлики, давлатга сотилган пахтанинг 90 фойздан зиёдроғи юқори навларга қабул қилинди. Яқин кунларда виллоят пахтакорлари социалистик мажбуриятини ҳам бажаришга аҳд қилишди.

● Наманган виллояти инак пахта усталари ҳам маррага етишди. Улар қабул пунктларига 4450 тоннадан зиёд қимматбаҳо хом ашё етказиб беришди. Шуниси диққатга сазоворки, бу виллоят миришкорлари айрим кунларда йиллик режанинг 4-4,5 фойзидан зиёдроғи пахта тайёрлашга эришдилар. Ҳолбуки ўтган йилнинг шу пайтигача атғи 36 фойз инак пахта тайёрланганди. Айни кунларда далада терим давом эттирилмоқда. Миришкорларнинг нияти — мажбуриятини ҳам тез кунларда адо этиш.

ЮЗЛАРИ ЁРУҒ БЎЛДИ

● ҚАШҚАДАРЁ

ҚАМАШИ райони пахтакорлари қабул пунктларига 36 минг тонна юқори сифатли пахта топширишди. Ленин номида, «Марксизм» колхозлари, «Фарғона» совхоз, «Партия XXII съезди» колхоз ва бошқа хўжаликлар муносиб улуш қўшишди. Районда яна 4 минг тонна пахта тайёрлашга ва ялпи хирмонни 40 минг тоннага етказишга аҳд қилинди.

● БУХОРО

ШОФИРҚОН райони пахтакорлари қабул пунктларига 37 минг тоннадан зиёд пахта топширишди. Ҳосилдорлик 33 центнер бўлди. 95 фойз пахта юқори навага сотилди. Яна 5 минг тонна пахта топширишмоқчи.

● АНДИЖОН

БҒҲ районда 25 минг 500 тонна пахта тайёрланди. 17 минг тонна пахта машинада йиғиштириб олинди. Мавсум охирига қадар яна 5 минг тонналик хирмон уюлади. КОМСОМОЛОВОД районда 37 минг 300 тонна пахта топширилди. Далада 278 та терим машинаси жавлон урмоқда. Уларнинг қариб бери 100 тоннадан пахта терилди. Ялпи ҳосилни 40 минг тоннага етказишди.

● ЖИЗЗАХ

ЗАРБДОР районда эса 38 минг тоннадан зиёд пахта тайёрланди, йиллик режа виллоятда биринчи бўлиб

машиналарда териб олинди. Мўлжал яна 4 минг тонна пахта тайёрлаш.

● ТОШКЕНТ

КОМУНИСТИК районда 23 минг 600 тонна пахта тайёрланди. Ҳосилнинг асосий қисmini «ангор» кема»лар бункеридан тўқилди.

ЎРТАЧИРЧИҚ районда 35 минг тоннадан зиёд пахта сотиб, режани ошириб бажаришди. Ким Пен Ха номида колхоз-ушма, Охунбобоев номида жамоа хўжалиги бу муваффақиятга муносиб улуш қўшишди.

● НАМАНҒАН

ЯНГИҚўРҒОНЛИКЛАР давлатга 7 минг 153 тонна пахта етказиб беришди.

● ФАРҒОНА

ТОШЛОҚ райони пахтакорлари давлатга 28 минг 756 тоннадан зиёд пахта сотиб, йиллик режани адо этишди. Бу ютуқларда К. Маркс номи, Ленин номи, Куйбишев номи, М. Горький номи ва «Фарғона» жамоа хўжаликларининг ҳиссаси катта бўлди. Ўғил бригадалар ҳосилдорликни 33—35 центнерга етказдилар.

ЖАҲОН БОЗОРИГА

Фарғона виллояти пахтакорлари терим суръатини бўшаптиришмаяпти. Хўжаликлар бирин-кетин маррага етиб келмоқдалар. Ҳозиргача ўндан орттиқ давлат ва жамоа хўжаликлари пахта тайёрлаш йиллик планларини бажардилар.

Ўзбекистон районидаги «Комсомол» давлат хўжалиги виллоятдаги энг йирик пахтачилик жамоаларидан ҳисобланади. Хўжалик аъзолари 2470 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан салкам 30 центнердан қимматбаҳо саноат хом ашёси етиштириб, белгиланган топширишни ошириб бажардилар. Давлатга 7260 тоннадан орттиқ юқори навли пахта сотилди. Ялпи ҳосилнинг 60 фойзидан машиналарда териб олинди. Алижон Жўраев, Тўқинжон Усмонов, Собжон Қобулов каби илгор механизаторлар ўз машиналари

ри қопчиқдан 150—170 тоннадан «оқ олтин» тўқидилар.

Далаларимизда ҳосил кўп, — дейди давлат хўжалиги директори А. Мирсолиев. — Биз ҳосилни чамалаб, яна бир минг тоннадан орттиқ пахта териб олишга қарор қилдик. Ҳар йили пахтамизни охириги граммгача заводаларга топширар эдик. Бу йил пайдан орттиқ пахтанинг бир қисмини чет эл фирмаларига сотишга қарор қилдик. Бунда биз жумҳурият «Интер-Восток» ташқи иттисодий алоқалар давлат агентлигини воситачилигига таяниб муомала юритамиз. Бўлажак валюта тушумларидан эса хўжалик учун зарур асбоб-ускуналар, халқ истеъмолчи моллари харид қилишда фойдаланамиз.

Виллоятдаги кўпгина хўжаликлар чет эл бозорига чиқишининг ана шундай мақбул йўлларини изламоқдалар.

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Тўрақўрғон районидagi Калинин номида колхоз пахтакорлари теримни қисқа муддатларда яқунлашга интилишмоқда. Айниқса Рафиқжон Ботиров бошлиқ бригада далада терим қилишди. Кунига йиллик режанинг 3—4 фойзидан зиёд пахта тайёрланаётган. Бунда кўпмакшиграммчи теримчи Ҳожабой Ҳамдамовнинг ҳиссаси катта.

Суратда: Х. Ҳамдамов.

Б. ҚОЛМИРЗАЕВ олган сурат.

1 «Мен элимнинг тилагида яшайман»

Гоҳ ўрик гулдай сарин, гоҳ қуюндай саркаш йилларнинг бирида ёганим бор: мард йигит ўз ёрини ва жамла қиз ўз бахтиёрини нечук севса, жангчи ўз дийрини ва дивер ўз ёрини қанчалик яхши кўрса, бола ўз онасини ва она ўз боласини нечоғлик меҳрибонлигига ўрасса, Ҳамид Олимжон ҳам жондош ўлкасини, қондош халқини шунчалик севар, ардоқлар, улуғлар эди. Шoir асарларининг беқисс ватанпарварлик, теран интернационалистик заминни ҳам шунда. Борингки, ўз элини, ўз тупроғини, ўз тилини, ўз маданиятини жон-дилида кўрмаган одам—ўзга халқларни, ўзга ўлкаларни, ўзга тил ва ўзга маданиятни кўкларга кўтара олмайди, ҳурмат қила билмайди, йўқ, асло. Ҳақиқатан, серғавго олам оқимидаги «...замонимиз ғазалон бир дем», «...қўшиқ айтган отар муродган сўзларини такрор-такрор қўйлашни яхши кўрган шoir Ҳамид Олимжон ҳаёли сўнгсиздир:

Халққа айтинг, мен асло ўлганим йўқ,
Ев қўлига таслим ҳам бўлганим йўқ;
Мен элимнинг юрагига яшайман,
Эрк деганинг тилагида яшайман!

Мухтасар сўз. Билиб-топиб айтилган маъно, бутунасига заҳматқаш шoir-мутафаккир қалбидан тўкилган ҳикмат қалови, замонамиз аҳли таълимларига нисбатда азиз адиб Ҳамид Олимжоннинг ҳаёт, истеъдод, ижод жасоратини чиндан ҳам катта бир оламдир. Қачонки, йигитлигининг олов мезониде — атиги 35 ёшида (1909—1944) дунёдан ўтган бу жижизлик санъаткор башоратига фикр-ёдим кетди дегунча, таннимдан ўт чиқиб, бағрим ёнади.

...Эсимда. Уша дўстона суҳбатимиздан сўнг мен ўзимга шундай дедим: — Сен ўзининг салмоқли сўзини айтишга қодир улкан шoirни кўриш шарофати муяссар бўлдинг. Унинг сўзи Совет шеърятининг янги саҳифаси бўлиб қолажак!

Николай ТИХОНОВ.

Ҳамид Олимжон шеърятини, драматургиясини, публицистик ва илмий-танқидий асарлари қандай ҳаёт, ҳақиқатнинг ҳис эти олишининг ўзи бир бахтдир, ҳақиқий чиройига қўйил қўймоқ, шак келтирмасликдир:

Дунёда албатта бир йўлмоқ бор-ку!
Ҳеч ажаб эмасдир ўлсак мангаро,
Ев билан курашда оқса қонимиз,
Бўлмай эл олдига қонимиз қаро.
Дунёни ёритар бизнинг севгимиз,
Иккимиз ҳеч қачон ўлмасмиз асло.
Еру дўстларимиз, севган элимиз,
Биздан ризо бўлиб топар тасалло.
Бўронларда эгилмаган, синмаган инсон
табиаति тарзини яратувчи бу ҳолат — қаноат шoir ижоди ва имонининг бадий-фалсафий

2 Қутлуғ ўзгаришлар кўзгусида

Айрим, кишилар қалбиде ва онгида, табиийки, баъзи бир саволлар ҳам туғилиши мумкин. Ҳўш, Ҳамид Олимжон-ку Октябрь инқилоби аввалги даврдан то Улуғ Ватан урушининг 1944 йилгача ҳаёт кўрган, ижод қилган, халқ дарди билан яшган адиб экан. Бунга ишончиамиз комил. Агар масалга қайта кўриш ва ошкоралик ҳақиқати, социализм тозариши ва демократия майдонидаги қутлуғ

ҲАМИД ОЛИМЖОН ЖАСОРАТИ

Улуғ шoir таваллудининг 80 йиллигига

ўзгаришлар нуктаи назаридан қаралса, унда шoir ва ўтган кўнлар адабий муҳити ҳақида яна нима ларни айтмоқ лозим, эшитсак! Тўғри, лозимиям бор, гапам кўп, бир талай.

Авалло ҳикояни онаизор сўзларидан бошлашим керакка ўхшайди. Эскиларда «Отанг боласи бўлма, одам боласи бўл» деган гап бор, — бу шoirнинг онаси Қомила ая айтганларидан. — Абдулҳамид болалик чоғларида отадан етим қолган учунми, ё одам зотиға кўпроқ меҳр қўйгани учунми яхши одам бўлиб ўсди. У ҳаётнинг аччиқ-чуқлиғини тоғди, оқ-қорани билди. Умтишининг ўроғини, кечмишининг кетмонини кўрди. Унинг болалиғи гурбатли кўнларнинг захри, қулфатли туғиларининг қачри билан ўтди. Умтиш қамчисиде эзилган одамларнинг инқилобдан кейин тоғли бўлганларини кўрди. Кўрдигина эмас, у-бу нарсани ўз бошидан кечирди... Эсимда бор: Абдулҳамид «Агар инқилоб бўлмаганда, халқ ҳам Ҳижоз қирлариде сарсон бўлиб юрарди», деб дамо-дам айтиб кўради.

Ҳамид Олимжон кўнлига эзгу ниятини — шoirлик «чўғини» жойган бобоси Азим отанин яқнаш тақорларини яхши кўрган нақли ҳам бор экан: «Ленин этакини ушлаган халқ панд ёмайди». Уйғоқ водийларини лав кезиб чиққан, одамлардан ҳикоя тинглаб шoirлик

камолини топган. Ватан гердини кўзларига суртган Ҳамид Олимжон ўша бетакор сиймони билар, унинг коммунистик ғоялари йўлига жонини тикар эди. Шoirнинг «1924 йилнинг 22 январиде Самарқанд» балладеси ана шундан бир нишона.

Айни вақтда, ўттинчи йилларга келиб кучга кирган замонасозлик, мосламачилик андишаси йўлида битилган қасиданамо нима-саларда шахса сийғиш кўнлигининг маддоҳи бўлиб қолмоқ, Сталин ва унинг атрофидагиларни арши аълоға кўтармоқ, одам боласининг ор-номусига тексари «тор кўчаларда чир айланмоқ балоси андак одат тусига кирмоқда эди. Иттифоқо, тим қоронғи шароит, уйқубосди мажлисларда кашф этилган фитналар, истибоддор орқали айниқса истеъдодли санъаткорларни хато, санъат одатига тексари ишларга бошлаганлари, ўша даврда, барчамизга маълум. Начора, бундоқ қора кечмишининг захарли қаноти Ҳамид Олимжон қаламига ҳам тегиб ўтди. Шoirнинг «Сосо», «Башар қўшиғи» (1937) сингари асарлари ўша касалиқнинг иситмаси бўлса керак.

Ва лекин, манави чирсиллама ҳолатиним

йили вафот этади. Худди ўша, 1909 йилнинг ўзиде Зокиржон Фурқат оройишига ҳамнафас, Улуғ Октябрьдан кейинги янги замоннинг ўхшаши йўқ лирик шoirи Ҳамид Олимжон дунёга келади, яъни яхшининг ўрни яхшига берилади. Табиат назокати, диалектиказига, энди билсам, тарфат йўқ экан.

Биларсиз, «...қўзининг ешлари қўшиқ бўлган» оғир кўнларни, «қўшиқ одамларни Ленинга элтган» умидор йилларни кўрган шарқлик кўйчи Ҳамид Олимжон бошига нима лар тушмади ўзи: етимлик — хўрлик озорини ҳам, ётқингир унсурлар жабри-жафосини ҳам, ёшлиғидеёқ янчиб ташлаш мақсадида Самарқанд билим юртидан ва сўнгра Акмал Ибромов номидаги педагогикадан ҳайдашлари, комсомолдан ўчирмоқчи бўлганларини йўққа чиқармоқ, йўлдан адаштиришга уринмоқлар ҳам... «Ҳамид Олимжоннинг томирига ҳам машъум, у-йқити йил аталмиш 1937 йилда болта урдилар, — деб эслайди ёзувчи ва олим Жуманиёз Шарипов. — Минг-минглаб гуноҳсиз кишиларнинг ёстиғини қуритган Сталиннинг қонли диктатураси ўз захарли

ган мажлис аксининқилобий «Қизил қалам» жамиятининг (I) секретари бўлиб ишлаган, оқ эмигрант Мустафо Чўкеев (Қўкон мухторияти ҳукуматининг биринчи раиси — С. А.) органи «Илғий йўл» журналин олиб келган (I), Уйғун билан ҳамнафас ва дўст бўлиб келган (I) Ҳамид Олимжонни Совет ёзувчилари соиздан чиқарди.

Ана ҳолос! Ёзувчилар — ҳаққўйлар мажлисдаги ўша қургур билиб-билимасликка олиш кўнари, оқни қора ва яхшини ёмон ўрнида кўриш одати, социализм ғояларини демократиядан ва демократия нўматларини коммунист келажакдан ажрата иш кўрмоқ, одам боласи тақдирин билан ўйнашмоқ сийлаш ш даражаға бориб тақалгани киши ақлига сиймайди. Дахшат.

Сизга айтсам, шундайлардан бири, нимагадир, ҳозирам кўз ўнгимда: ўзи десангиз, эс-хўш болодай, меҳнатқаш, абжир, ўқиминиш одам эди. Аммо юрағи совуқ, ўти йўқ, қайнамади. Бировага қайишми — ҳаёлигам келмас. Фақат ўзини билади. Баимсоли — табият билан жамият танасиде қора кўрт: қақди, захар солади, қузуз кўради. Тавба-а...

Китобхон билан мулоқот

— Энди, қадрдон ўқувчим бўёғини сиз сўранг, мен жавоб айтая:

— Ҳўп, демак, ҳали замон тилга тушган мажлисдаги сиқиштиришлардан мақсад «миллатчи», «душман» Ҳамид Олимжонни «қўлга олиш» учун, нес-несбуд этиш йўлидаги тайёргарлик эканде?

— Шундоқ.

— Абдулла Қодирий, Чўлпон билан Усмон Носирдай адибларимиз орқасидан, оёғини ерга тегизмай-й?

— Ҳа-да. Абдурауф Фитратни ҳам шу қаторга қўшадилар, чўнки, у киши аллақачон қамоқхона «саришта»сиде эдилар.

● У маъноли кўзларига чўқур фикр, ҳаёл тўлган ҳақиқий шoir эди.

ОЙБЕК.

— Айтгандай-я... Нақадар мушкул, беҳикмат, замонасозлик — масқарабозлик авжи баяндадилар. Адабятимизнинг С. Айни, Ойбек, Гафур Ғулом, Яшин, Уйғун, Абдулла Қаҳҳор, Зие Саид, Назир Сафаров, Миртемир, Амин Умарий каби тўқис ижодкорларни ҳаёти ҳам қаттиқ, тахлика остида кечарди. Ҳамма-қанда ҳайдалган, ҳатто дўстлари ҳам ундан юз ўтирган Ҳамид Олимжон бўлса қана кетди, мана кетди! туғиларини оқартирган, шундай ижоди қўймас, асар устига асар яратар ёниб-тутқиб, тиниб-тинчиймай, ҳасрат бачкилигиндан узоқ юрганича. Қўнлигиндан ўтганини сизга айтсам, табият иродасини, илҳомини, миллат ва башар ҳаёли билан ҳамнафас шoir жасоратини қачиб ташламоқ осон ишмас экан, чоғи. А. лаббай, нима дейсиз?

(Давоми бор).

ҚИСҚА САТРЛАРДА

● **МАРҲАМАТ.** Ноҳиядаги Кўйбешев номи жамоа марказида 140 ўринли болалар богчаси фойдаланишга топширилди. Кичкинтойлар масканини биринчи қўрилиш трестига қарашли 110-механизациялашган қўйма колонна бинокорларни бунёд этишди.

● **НАМАНГАН.** Поп районидеги Дустилик жамоа кўчаларининг Искондот қишлоғида новоятхона фойдаланишга топширилди. Қишлоқ аҳли бўрсилдоқ ноллардан мамун. Новоятхона ёнида эса отахонлар чойхонаси ишлаб турибди.

● **Р. ҚУРБОНОВ.** Иссиқ жон иситмасиз бўлмас экан. Тўсатдан асаб касалига дучор бўлиб, Беруний ноҳияси марказий шифохонасига тушиб қолди. Қўйил енгил, сўзи ширин шифокорлар жонига маъна бўлишди. Мен тезда соғайди. Шифокорлардан Ш. Шарифбой Ҳакимов, Гулнор Абдуллаева, Турнахон Бердалиева ва Рузминбой Исмоиловлардан миннатдорман.

М. МУХАНОВ.

САХОВАТ.

Қ. Мирзаев сурати.

Шахмат

ШИДДАТ ОШИШИ МУҚАРРАР

Нью-Йоркнинг энг гавжув даҳаси Манхэттенда жойлашган театрлардан бири бахсини кўриш иштиёқидеги барча шинавандаларни қўйиб олмаслик маълум. Бўлмаса, кириш ҳам тўқсиз бўла олмайти. Саҳна пештоқининг ўртасидеги катта экран тахтада юз бераётган ўзгаришлар намоён бўлса, ёнидаги кишироқ икки тахтада шифокорларнинг юриш-турушидан тортиб қўйалоқ соат миллирларнинг ҳаракатига-ча ақлоқ кўриниб туради.

Учрашувда дастлабки ўйин ўтган душманга қўйиб. А. Карповнинг оқ доналарини сурши билан бошлайди. Бу ўйин 31-юришда дурагани билан тугатгани муҳлислар билан, албатта, Белгиланган тартибга кўра ўйинлар маҳаллий вақт билан соат 17 дан 30 минут ўтганда, ўртадаги 10 соатлик фарқни ҳисобга олсак, Тошкент вақти билан кейинги кеча, анкироғи тунги 3 дан 30 минут ўтганда бошланади.

Дастлабки партиянинг дастлабки юришда Карпов фарзини олдиндаги пидани икки зона олга сурди. Олдинги ҳақларини эслатган томошабинлар ё фарзини гамбитни, ё грундфелд ҳимояси юзюга келса керак, деб тахмин қилдилар. Бир неча юришлардан сўнг эса тахтада эски хинд

Каспаров—Карпов баҳсида

томонининг аниқ ҳаракатлари тўла мувозабат ҳосил қилган, 31-юришда Карповнинг тақлифига кўра томонлар битим-га имзо қўладилар.

Бахс бошлангунинга қадар ва биринчи ўйин ўйналаётган пайтда харифларнинг ижодий қарашлари ҳамда имкониятларига қўйлаб фикрлар билдирилди. Чўнони, Карпов кўзга чалинмас устуниқларини тўплаб чиройли зарбалар бериш боҳиде учининг жонини челимонини кубалик Капабланкани эслатса, тахта ушар мураккаб ҳаракатлар уюштириш хусусида Карпов туртинчи жонини челимонини россиялик Алехинга ўхшаб кетади, дейишди.

Худди шу баҳо навбатдаги

иқкинчи ўйинда намоён бўлгандек сөзледи. Оқ доналарини ҳаракатга келтирган жаҳон чемпиони ўйинни шохли олдиндаги пидани икки ҳол олга сурди билан бошлады: бу ўйин бахслар амалиётда нисбатан қарамқўр уқрайдиган ҳол бўлиб, балки руҳий уқсулди. Тез орада тахтада тарихи беш асрга тенг дебют — испанча ўйиннинг кейинги йилларда урф бўлган ҳолати юзюга кел-ета олмдилар. Улар орасида машҳур совет гротмейстери Е. Геллер, америкалик С. Решевский ва бошқалар бор эди.

Кўраш бутун тахта бўйлаб: ҳам марказда, ҳам иккала кенотда ривожланиб борди. Юзюга келаятган чигалликлар тўғри йўлни танлашда бениҳоя қийинчиликлар барпо қилаятган сөзледи турарди. Фаоллик ва ташаббус қўрқашти борасида Карповнинг илгорлиги қораларни кўпроқ ўйлашга мажбур қилар. Карповни мажбур қўрқашти ҳолатларини топишга ундарди. Шу аснода ўйлаш учун унинг вақти тобора қисқалиб бораар ва бу нарсга ҳеч бўлмаса ноаниқликка йўл қўйиш имкониятини орттирарди. Карпов Белгиланган вақтда 40-юришга ўлгурди, бироқ аҳоли ҳуқуқлашиб қолди. Яна 4 юришдан сўнг биринчи мағлубиятини тан олди. Жаҳон чемпиони билан галабаси муҳлислар мутахассислар томонидан юксак баҳо-ланди.

Учинчи ўйин олдинда А. Карпов танаффуслар олди. Душманга қўйиб бўладиган бу ўйинда давогар оқ доналар сурди. Ҳисоб ҳозирча Г. Каспаров фойдасига — 1,5:0,5.

М. МУХИДИНОВ, халқаро ҳакам.

Фельетон

Жаҳон негзан, кўп билган доналар кейинги пайтда фалақининг гариштин беҳад теги айланиб кетаятганидан сўз очилипти. Дунёнинг «мото-ри» худди ҳозир ангоша шафе бўлиб турган 93-маркали бензинга бўлгандай жон-жаҳди билан ишлайпти-да! Тезлик шунангича, тевакар атрофда бўлаётган воқеа-ҳодисаларни идрок этиб улгурмайсан. Ҳа, чарх каярафторининг бир шеваси шекили...

Мана шунангича гоҳ бош айлантириб, гоҳ қўнғил айлантирадиган воқеалар тўғрисида спорт оламидаги олий натижалардан ҳам беҳабар қол-ялмиш. Ҳолбуки, бу соҳада ҳам ишлар чакки эмас. Масалан, фалончи олти метрга сакрабди, наригисин эса уч кун бетўхтов чўзма лағмон еб рекорд ўрнатибди. Нигериялик бир юрагиде ўти бор шахс узоқда тушуриш бўйича, мадагаскарлик киши кеминиш бўйича, яна бирови кўп уйланиш бўйича рекордларни қўйиллатиб, мана мен дея қўзини лўқ қилиб туришибди! Ҳўп, бизнинг жумхуриятимизда-чи. Ёки бизда рекордлар ҳам кир совуқдай қамбў бўлиб қолганими? Бизникиларнинг нимаси кам улардан? Каминанинг бошида ҳам ана шундай аламли ўйлар ғимирлаб қолганли.

Хайриятки, юртимиз кент, гоҳ унда, гоҳ бунда бўлаётган ҳайратомуз ишлар хусусида рўномаларда ўқиб чарчамаямиз. Фарғона вилоятининг Сўхи бағоят сўлим гўшпа. Тоғлар қўрқовидаги лишириб оқаятган асим дарё ёқаларидаги жаннаткамол водий бу. Одамлар бу ерларга табият гўзаллиқларидан баҳра олиб, қордиқ чинардан келишди. Шойлар шеър ёзиб тоғлайди. Қўшиқчининг бир нафасига ўн қўшилади. Раққос қайроқ тошини беҳтиёр ширқиллатиб юборади бу ерларда. Қарангки, шундай гўзал масканда яшаб туриб ҳам қовонгани очмай хўмрайиб юрадиганлар бор экан.

«Сўх» давлат хўжалиги автотаражининг 85 нафар шофёри номидан «Совет Ўзбекистони» муҳарриратига хат қўйлаган Мирза Тохиров ҳам ҳар кун тоғларга қобиқ қўйлайвериб, вақт топила рақсга тушиб ўрнига хўжалик раҳбарларига қовоқ-тумшўқ қилган.

— Нега?

— Негаки, биз шофёрларга қўшимча ҳақ тўлашмайпти.

— Уят эмасми, ўртоқ Тохиров? Шикоятбозлик ўрнига тоғ қамқилирининг но-ласига қўлоқ тўтиб, роҳат-лансангиз бўлмайдингиз?

Тохиров бу ўринли саво-лимизга оқ қоринга қамқилирини саярашдан қўра, ун тоғовда қоврилган ҳолда на-

моён бўлиши афзаллиги хўсу-суда аллақандай нотайин гудурулаш билан жавоб қилди. Натияжада каминга ҳам қўзни юксак қойдаги арча-зордан, қўлоқни қўшлар қўшишдан ҳоли қилиш, бунинг ўрнига ҳўжжатлар даргоҳига шўнғишга мажбур бўл-дим.

«Сўх» давлат хўжали-гиде 1990 йилда план бўйича 56 та қўқ ташиш автома-шини бўлиши керак. Ҳақиқат-да эса 80 дан ортиқ авто-машина бор, — деди гараж мудир С. Ниязов. — Бу ав-томашиналарга 130 та ҳай-довчи хизмат қилади. Бун-дан ташқари хўжаликда 150 та трактор ҳам бор. Шу са-баб шофёрларимизга кам иш берилмиш.

Худди шу ерда мен даст-лабки рекордни пайқаб қол-дим. Давлат хўжалигининг ниши лозимлигини хўжалик мутасаддилари унутиб қўя беришган. Автотараж шофёр-лари «Совет Ўзбекистони» рўзномасига бу ҳақда ёзиш-гандан сўнггина 19 нафар шофёрга қўшимча ҳақ аж-ратилган. Бу 19 киши авто-машинада узоқ районларга қатнаб план бажаришди. Би-роқ қолган юздан ортиқ шофёр-чи? Улар олдига хў-жалик ичидеги юмушларни бажаришган. Кичкинагина хўжалик ўрамини километр планни бажарилган тақдирда ҳам юк ташиш планини ба-жариб бўлмайди.

Зеро, хўжалик автомаши-наларининг асарияти ишчи-ларни далага ташиш, шунингдек, раҳбарлар ва мута-хассисларни олиб юриш би-лан банд. Бунда юк ташиш плани ҳақида сўз айтиш кам мушкул. Гараж коллективи

ҳам беринглар қўшимча ҳақ-ни!

Шофёрлар орасида 97 ки-ши (ипловчиларнинг асосий қисми) иш кўни нормасини бажарган экан. Аммо юқори-даги низоми аяна рўқаб қилин-ди. Кун бўйи машинанинг қаттиқ ўринидаги далам-дала кезиб, хўжалиқнинг оғирини енгил қилаётган заҳм-ташуга хўжалик кўрган фойдалан мукофот пули бе-риллишига инструктори қарши-лик қилди. Аммо йил бўйи салқин ҳонада чўт қўққан азаматларга беамол. Бу ҳақ ўзига хос рекорд. Бошқа рекордлар гулдastasини га-ражининг йиллик иш норма-си бажарилиши дафтариде кўрдик. Хўжаликда шоф-ёрлар учун 280 иш кўни бе-рилган. Аммо А. Нишонов 306 кун, М. Турсунов 325 кун, Д. Саъдуллаев 330 кун, А. Қўрабоев 347 кун иш-лашган. Улар орасида илго-ри М. Қўрбонов. У 362 кун бетиним машина рулида бўлган. Аммо бу ҳам ҳолва экан. «Сўх» давлат хўжали-ги шофёри Фозил Қўраев 1989 йили узлуқсиз автома-шина ҳайдашда жаҳон ре-кордини ўрнатибди. Ҳисоб-кичоб дафтариде ёзилишига кўра, у йил давомида...365 кун тўлиқ ишлаган! Ёқа ушлаб рўйхат ўқишда давом этарканман, «аусайдерлар»га кўзим тушди. Д. Исрои-лов йил бўйи 32 кун, А. Матбобев 36 кун ишлаган, Х. Усмонов эса... у ҳам рекорд ўрнатибди, яъни йил бўйи бор-йўғи беш кун ишлабди, ҳолос.

Хўллас, шофёрларнинг ҳу-ноб бўлиб тахриратига шикоят бўлиши бежиз эмас экан. Рекордлар хўжалиги ишлаб чиқаришда аначанига юқуқларга эришган бўлиши-га қарамай, гаражда ана шун-дай алқаш-чалқашликлар ҳам кўп бўлган. Бунинг устига илора ҳодимлари ва шофёр-лар орасида вужудга келган антагонизмнинг қилкини бар-та-раф этишда совхоз маъмурия-ти, партия ташкилоти ай-тарлиқ фаоллик кўрсатма-ганлар. Одамларни иш би-лан таъминлаш, уларни жой-қойига қўйишдаги қамқилик-лар, алмисқондан қолган кўр-сатмаларга ёпишиб, халқ та-лабсини нобатта олмаслик яхши натижаларга олиб кел-майди.

Хайриятки, қайта қуриш тугайли ана шундай нохуш рекордлардан аста-секин хо-ли бўлишми. Бас энди Ре-кордлардан тўйиб кетдик. Ишлаш пайти келди...

Алишер ИБДИНОВ, «Совет Ўзбекистони» мух-бири.

Муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.